Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA PAOLO MENGOCI [PAOLO MENGOZZI]
SECINĀJUMI,
sniegti 2012. gada 24. maijā[1]

Lieta C-154/11

Ahmed Mahamdia
pret
Alžīrijas Tautas Demokrātisko Republiku

(Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg (Vācija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Tiesu iestāžu sadarbība civillietās — Jurisdikcija — Valsts imunitāte pret tiesvedību — Jurisdikcija atsevišķu darba līgumu jomā — Strīds par tāda prasītāja atlaišanas spēkā esamību, kurš dalībvalstī strādājis par šoferi trešās valsts vēstniecībā — Aģentūras, filiāles vai citas struktūras jēdziens Regulas (EK) Nr. 44/2001 izpratnē — Jurisdikcijas noteikšanas klauzula, kas ietverta atsevišķā darba līgumā tā noslēgšanas brīdī — Tādas klauzulas saderība ar Regulu Nr. 44/2001

1. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu rada jautājumu par to, kā jēdzieni "aģentūra", "filiāle" vai "cita struktūra" Padomes 2000. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās[2] 18. panta 2. punkta izpratnē ir interpretējami jaunos apstākļos: saistībā ar strīdu, kas attiecas uz tāda darbinieka atlaišanas spēkā esamību, kuru trešā valsts bija pieņēmusi darbā par šoferi kādā no tās vēstniecībām, kas atrodas minētās dalībvalsts teritorijā.

I – Atbilstošās tiesību normas

A – *Regula Nr. 44/2001*

2. Regulas Nr. 44/2001 2. panta 1. punktā ir noteikts, ka "saskaņā ar šo regulu, personas, kuru domicils ir kādā dalībvalstī, neatkarīgi no viņu pilsonības, var iesūdzēt attiecīgās dalībvalsts tiesā".

3. Regulas Nr. 44/2001 4. panta 1. punktā ir noteikts, ka, "ja atbildētāja domicils nav kādā dalībvalstī, tad katras dalībvalsts tiesu jurisdikciju, ievērojot 22. un 23. pantu, nosaka attiecīgās dalībvalsts tiesību akti".

4. Regulas Nr. 44/2001 II nodaļas 5. iedaļā, kurā ir ietverts minētās regulas 18.–21. pants, ir definēti īpaši noteikumi par jurisdikciju attiecībā uz individuāliem darba līgumiem.

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — OV 2001, L 12, 1. lpp.; labojums latviešu valodā – OV L 81, 29.3.2011., 18. lpp.

5. Regulas Nr. 44/2001 18. pantā ir paredzēts:

"1. Lietās, kas saistītas ar atsevišķiem [individuāliem] darba līgumiem, jurisdikciju nosaka šajā iedaļā, neskarot 4. pantu un 5. panta 5. punktu.

2. Ja darbinieks noslēdz atsevišķu [individuālu] darba līgumu ar darba devēju, kura domicils nav dalībvalstī, bet kuram ir filiāle, aģentūra vai cita struktūra kādā no dalībvalstīm, tad strīdos, kas izriet no filiāles, aģentūras vai citas struktūras darbības, uzskata, ka attiecīgā darba devēja domicils ir šajā dalībvalstī."

6. Regulas Nr. 44/2001 19. pantā ir paredzēts:

"Darba devēju, kura domicils ir kādā dalībvalstī, var iesūdzēt:

1) tās dalībvalsts tiesās, kurā ir viņa domicils; vai

2) citā dalībvalstī:

   a) tiesās tajā vietā, kur darbinieks pastāvīgi veic darbu, vai tiesā tajā vietā, kur viņš to veicis pēdējoreiz, vai

   b) ja darbinieks pastāvīgi neveic darbu vai neveica darbu nevienā valstī, tiesās tajā vietā, kur atrodas vai atradās uzņēmums, kas pieņēma darbinieku."

7. Regulas Nr. 44/2001 21. pantā ir apstiprināts:

"No šīs iedaļas noteikumiem var atkāpties vienīgi saskaņā ar vienošanos par jurisdikciju:

1) ko panāk pēc strīda rašanās; vai

2) kas ļauj darbiniekam celt prasību citās tiesās, kas nav šajā iedaļā norādītās tiesas."

B – *Vācijas tiesības*

8. Civilprocesa likuma (*Zivilprozessordnung*, turpmāk tekstā – "*ZPO*") 38. pants ir veltīts jurisdikcijas noteikšanas klauzulām, un tā 2. punktā ir noteikts, ka "puses var vienoties par strīdu izšķiršanu tiesā pirmajā instancē, ja uz vismaz vienu no līgumslēdzējām pusēm neattiecas piekritība Vācijas tiesām. Šāda vienošanās tiek noslēgta rakstveidā, vai, ja tā panākta mutvārdos, to apstiprina rakstveidā".

II – Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

9. Prasītājam pamatlietā *A. Mahamdia* ir dubulta pilsonība – Alžīrijas Tautas Demokrātiskās Republikas un Vācijas. Viņš dzīvo Berlīnē. Kopš 2002. gada septembra viņš strādā atbildētājas pamatlietā, Alžīrijas Tautas Demokrātiskās Republikas (turpmāk tekstā – "Alžīrijas Tautas Demokrātiskā Republika"), vēstniecībā. Veicot profesionālos pienākumus, *A. Mahamdia* bija jāpārvadā vēstniecības viesi un darbinieki. Viņš nebija Alžīrijas vēstnieka Vācijā pastāvīgais šoferis, bet dažkārt viņam varēja būt uzdevums to pārvadāt. Viņam nekad nav bijis tiešs uzdevums rūpēties par diplomātisko pastu, bet varēja būt pienākums pārvadāt darbinieku, kura uzdevums bija to pieņemt vai nodot. Turklāt pamatlietas dalībniekiem ir domstarpības par to, vai *A. Mahamdia* sniedza tulkošanas pakalpojumus. Tomēr iesniedzējtiesa pamatojas uz pieņēmumu, ka viņš nav veicis pienākumus, kas saistīti ar Alžīrijas valsts suverenitātes īstenošanu.

10. Darba līgums starp prasītāju pamatlietā un viņa darba devēju, Alžīrijas Tautas Demokrātisko Republiku, bija sagatavots franču valodā, un kopš tā noslēgšanas brīža tajā bija klauzula, kas attiecībā uz visiem strīdiem, kuri radušies saistībā ar minēto līgumu, noteica tikai Alžīrijas tiesu jurisdikciju.

11. Alžīrijas Tautas Demokrātiskā Republika paziņoja par *A. Mahamdia* atlaišanu 2007. gada augustā, un tā stājās spēkā 2007. gada 30. septembrī. Šis pēdējais minētais cēla prasību *Arbeitsgericht Berlin* [Berlīnes Darba lietu tiesā], lūdzot atzīt, ka atlaišana neizbeidza darba tiesiskās attiecības, piespriest viņa darba devējam samaksāt kompensāciju par atlaišanu un uz laiku saglabāt darba tiesiskās attiecības. Alžīrijas Tautas Demokrātiskā Republika tad apstrīdēja Vācijas tiesu starptautisko jurisdikciju vienlaikus tās darbības ārpusteritoriālā rakstura un darba līgumā ietvertās jurisdikcijas noteikšanas klauzulas dēļ. 2008. gada 2. jūlijā *Arbeitsgericht Berlin* noraidīja *A. Mahamdia* prasību, pamatojoties ar imunitāti pret tiesvedību, kas attiecoties uz atbildētāju. Šis lēmums tika pārsūdzēts *Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg* [Berlīnes-Brandenburgas Federālās zemes Darba strīdu tiesā], kura 2009. gada 14. janvāra spriedumā daļēji grozīja pirmās instances tiesas spriedumu un lēma, ka atlaišana neizbeidza darba tiesiskās attiecības. Minētā tiesa vispirms konstatēja, ka atbildētāja saistībā ar minēto strīdu nevar atsaukties uz valstu imunitāti pret tiesvedību. Pēc tam tā atzina, ka katrā ziņā darba līgumā esošā jurisdikcijas noteikšanas klauzula neatbilst Regulas Nr. 44/2001 21. panta nosacījumiem. Visbeidzot, tā secināja, ka var uzskatīt, ka atbildētājas vēstniecība ietilpst minētās regulas 18. panta piemērošanas jomā kā struktūra.

12. Alžīrijas Tautas Demokrātiskā Republika cēla kasācijas sūdzību (*Revision*) par 2009. gada 14. janvāra lēmumu. 2010. gada 1. jūlijā *Bundesarbeitsgericht* [Federālā Darba strīdu tiesa] atcēla minēto lēmumu un lietu nodeva atpakaļ iesniedzējtiesai, kurai tādējādi ir vēlreiz jāpieņem lēmums šajā strīdā. Savā lēmumā *Bundesarbeitsgericht* tostarp aicināja iesniedzējtiesu vēlreiz pārbaudīt jautājumu par tiesībām, kas piemērojamas, lai noteiktu jurisdikciju, ņemot vērā, ka Tiesa līdz šim nav paudusi nostāju par to, vai trešās valsts vēstniecība dalībvalstī ir uzskatāma par "aģentūru", "filiāli" vai "citu struktūru" Regulas Nr. 44/2001 18. panta 2. punkta izpratnē.

13. Savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu minētā tiesa norāda, ka Alžīrijas Tautas Demokrātiskajai Republikai nav atzīstama imunitāte pret tiesvedību tostarp atbilstoši *Bundesarbeitsgericht* 2010. gada 1. jūlija lēmumam, kurš pieņemts pamatlietā un saskaņā ar kuru strīdi darba tiesību jomā starp Vācijas teritorijā esošas vēstniecības darbinieku un tās pārstāvēto trešo valsti ir Vācijas tiesu kompetencē ar nosacījumu, ka darbinieks atbilstoši savam darba līgumam nav veicis pienākumus, kas saistīti ar minētās trešās valsts suverenitātes īstenošanu.

14. Šādos apstākļos *Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg* nolēma apturēt tiesvedību un ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas Tiesas kancelejā saņemts 2011. gada 29. martā, uzdot šai pēdējai minētai šādus divus prejudiciālos jautājumus, pamatojoties uz LESD 267. pantu:

"1) Vai saistībā ar dalībvalstī esošu tādas valsts vēstniecību, uz kuru neattiecas [..] Regula [Nr. 44/2001], runa ir par filiāli, aģentūru vai citu struktūru Regulas Nr. 44/2001 18. panta 2. punkta izpratnē?

2) Ja Tiesa uz pirmo jautājumu atbild apstiprinoši: vai pirms domstarpību rašanās noslēgtā jurisdikcijas noteikšanas klauzula var pamatot tādas tiesas kompetenci, uz kuru neattiecas Regulas Nr. 44/2001 piemērošanas joma, ja jurisdikcijas noteikšanas klauzulas dēļ nebūtu saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 18. un 19. pantu pamatotās jurisdikcijas?"

III – Tiesvedība Tiesā

15. Atbildētāja pamatlietā, Spānijas un Šveices valdības, kā arī Eiropas Komisija iesniedza Tiesai rakstveida apsvērumus.

IV – Juridiskā analīze

A – *Ievada piezīmes par darba devējas valsts imunitāti pret tiesvedību*

16. Pirms sniedzu atbildes uz abiem prejudiciālajiem jautājumiem, vēlos mirkli pakavēties pie imunitātes pret tiesvedību, uz ko atsaucas Alžīrijas Tautas Demokrātiskā Republika.

17. Noteikums, saskaņā ar kuru valsti nevar iesūdzēt citas suverēnas vienības tiesā, ir labi zināma starptautisko publisko tiesību norma. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru "[Savienībai] tās kompetence ir jāīsteno, ievērojot starptautiskās tiesības"[3], un, "pieņemot tiesību aktu, [Savienībai] ir jāievēro starptautiskās tiesības kopumā, tostarp [..] starptautiskās paražu tiesības"[4]. Atvasināto tiesību normas vajadzības gadījumā ir jāinterpretē, ņemot vērā starptautisko paražu tiesību noteikumus. Līdz ar to uzskatu, ka rodas jautājums, vai tādā strīdā kā pamatlietā jautājums par to, vai valstij, kas ir dalībniece minētajā strīdā, ir imunitāte pret tiesvedību, – jautājums, kas tiks vērtēts, ņemot vērā starptautisko praksi, kuru nekavējoties izklāstīšu, – var ietekmēt to problēmu risinājumu, kuras radušās saistībā ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu un kuras ir saistītas ar Regulas Nr. 44/2001 interpretāciju.

18. Pirmkārt, iesniedzējtiesa ir ļoti skaidri norādījusi, ka Alžīrijas Tautas Demokrātiskā Republika kopš strīda paša sākuma ir atsaukusies uz savu imunitāti pret tiesvedību, un tā tikpat skaidri ir prezumējusi, ka šajā gadījumā minētā imunitāte nav spēkā. Tā pamatojas ar valsts judikatūru, saskaņā ar kuru, lai vērtētu, vai valsts saistībā ar strīdu, kas attiecas uz darba līgumu, kuru tā noslēgusi, var atsaukties uz savu imunitāti pret tiesvedību, ir jānosaka, vai pienākumi, kurus darbinieks veica atbilstoši minētajam līgumam, attiecās uz publiskās varas īstenošanu. Tā kā iesniedzējtiesa uzskatīja, ka prasītājs pamatlietā atbilstoši savam darba līgumam veica tikai mazāk svarīgas nozīmes, galvenokārt tehniska rakstura, pienākumus, tā atzina, ka viņš nepiedalījās Alžīrijas publiskās varas īstenošanā. Līdz ar to saskaņā ar iesniedzējtiesas viedokli Alžīrijas valsts nevarēja atsaukties uz savu imunitāti pret tiesvedību.

19. Otrkārt, ir zināma neskaidrība attiecībā uz to, kāds ir valstu imunitātes pret tiesvedību statuss starptautiskajās publiskajās tiesībās.

20. Imunitāte pret tiesvedību ir neskaidrs un grūti paredzams jēdziens, kas ir ļoti atkarīgs no valsts īpatnībām. Iesniedzējtiesas veiktais vērtējums ir jauns tiesas pievienots akmens imunitātes doktrīnas celtnē, jo regulējums, kas saistīts ar valstu imunitāti pret tiesvedību, augstākā mērā ir tāds, kas veidojies judikatūrā. Maz ir valstu, kurām šajā jomā ir rakstveidā noformēti dokumenti.

21. Tomēr ir jānorāda, ka pastāv gandrīz vispārēja virzība uz to, lai tiktu nostiprināta relatīva imunitāte pret tiesvedību, kas balstīta uz būtisku nošķirumu starp darbībām, kas veiktas *iure imperii*, un darbībām, kas veiktas *iure gestionis*, jo šīs pēdējās minētās ir pielīdzināmas privātpersonu veiktām darbībām. Citiem vārdiem sakot, ar to vien, ka valsts ir atbildētāja kādā instancē, nepietiek, lai tai nekavējoties tiktu piešķirta imunitāte pret tiesvedību[5]. Modernās valstis ir kļuvušas par daudzveidīgiem tiesiskās dzīves dalībniekiem un var rīkoties, nodibinot tiesiskas attiecības, tādējādi neīstenojot savu suverenitāti vai publisko varu: te domāju par valsti-komersantu, kā arī, protams, par valsti-darba devēju. Tā kā šie dažādie valsts tiesiskās darbības aspekti nav sistemātiski saistīti ar publiskās varas prerogatīvu īstenošanu, tendence ir tāda, ka ar tiem vairs nevar pamatot imunitātes pret tiesvedību automātisku piešķiršanu. *Bundesarbeitsgericht*, piemēram, jau ir lēmusi, ka uz ASV

3 — 1992. gada 24. novembra spriedums lietā C-286/90 *Poulsen* un *Diva Navigation* (*Recueil*, I-6019. lpp.).

4 — 2011. gada 21. decembra spriedums lietā C-366/10 *Air Transport Association of America* u.c. (Krājums, I-13755. lpp., 101. punkts un tajā minētā judikatūra).

5 — Absolūtās imunitātes doktrīna.

vēstniecībā Vācijā strādājoša lifta montiera darbībām neattiecas valsts suverenitāte un līdz ar to nav pamata atzīt darba devējas valsts imunitāti pret tiesvedību [6]. Tā tāpat lēma arī attiecībā uz tāda tehniskā darbinieka pienākumiem, kurš strādāja tajā pašā vēstniecībā un bija atbildīgs par dažādu tehnisko iekārtu, tostarp signalizācijas sistēmas, uzturēšanu [7], kā arī attiecībā uz sarga pienākumiem [8].

22. Šī jaunā relativitāte ir skaidrojama ar imunitātes pret tiesvedību pārmērīgo varu, kas liedz veikt jebkādu tiesāšanos un ir institucionalizēts veids, kādā izpaužas atteikums spriest tiesu.

23. Tomēr ir arī jāatzīst, ka patiesībā nav nostiprinājusies neviena teorija par valstu relatīvo imunitāti pret tiesvedību. Atgriežoties pie valsts-darba devējas, valstu risinājumi ir ļoti dažādi un valstu tiesas par svarīgāko izvirza dažkārt veikto pienākumu raksturu, dažkārt minēto pienākumu mērķi, dažkārt līguma raksturu. Dažreiz šiem kritērijiem ir jābūt izpildītiem kumulatīvi, lai imunitāte tiktu atcelta. Turklāt imunitātes jautājums var tikt skatīts atšķirīgi atkarībā no tā, vai runa ir par strīdiem, kas attiecas uz pieņemšanu darbā, atlaišanu vai pašu pienākumu izpildi.

24. Šīs valstu atšķirības ir tik būtiskas, ka, pirmkārt, ir ļoti grūti veikt jebkādu kodifikāciju starptautiskā līmenī [9] un, otrkārt, var pat likt apšaubīt, ka bez nenoliedzamās tendences pastāv kāda starptautisko paražu tiesību norma šajā jomā.

25. Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra nesniedz daudz drošāku atbildi. Tā vispirms ir lēmusi, ka "suverēno imunitāti valstij civilprocesā piešķir ar likumīgu mērķi ievērot starptautiskās tiesības, lai sekmētu pieklājību un labas attiecības starp valstīm, pateicoties citas valsts suverenitātes ievērošanai" [10], un ka "tādējādi nevar vispārīgi uzskatīt par nesamērīgu ierobežojumu tiesībām uz tiesu, kas nostiprinātas [Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas, kas parakstīta 1950. gada 4. novembrī Romā, turpmāk tekstā – "ECPAK"] 6. panta 1. punktā, kādas Augstās Līgumslēdzējas Puses veiktus pasākumus, kas atspoguļo starptautisko tiesību principus, kuri ir vispārīgi atzīti valstu imunitātes jomā" [11].

26. Tomēr saistībā ar spriedumu lietā *Cudak* pret Lietuvu [12] Eiropas Cilvēktiesību tiesa norādīja uz starptautiskās kopienas noskaņojumu par labu relatīvās imunitātes doktrīnai atlaišanas jomā. Šajā lietā kāda Lietuvas pilsone bija pildījusi sekretāres pienākumus Polijas vēstniecībā Viļņā un pēc savas atlaišanas cēlusi Lietuvas tiesā prasību par zaudējumu atlīdzību. Polijas Republika bija atsaukusies uz savu imunitāti pret tiesvedību, kas izraisīja Lietuvas tiesas paziņojumu par kompetences neesamību. Aizvien uzskatot, ka imunitāte pret tiesvedību saskaņā ar ECPAK atbilst likumīgam mērķim, Eiropas Cilvēktiesību tiesa tajā gadījumā, pārbaudījusi, ka prasītāja nebija veikusi pienākumus, kas saistīti ar Polijas valsts suverenitātes īstenošanu, lēma, ka Lietuvas tiesas reakcija bijusi nesamērīga [13], un secināja, ka ir pārkāpts minētās konvencijas 6. panta 1. punkts [14]. Eiropas Cilvēktiesību tiesa atkārtoja savu judikatūru lietā *Cudak* pret Lietuvu saistībā ar savu spriedumu lietā *Sabeh El Leil* pret

6 — *Bundesarbeitsgericht*, 1997. gada 20. oktobra spriedums, 2 AZR 631/96, BAGE 87, 144-153.

7 — *Bundesarbeitsgericht*, 2005. gada 15. februāra spriedums, 9 AZR 116/04, BAGE 113, 327-342.

8 — *Bundesarbeitsgericht*, 2007. gada 30. oktobra spriedums, 3 AZB 17/07.

9 — Eiropas Konvencija par valstu imunitāti tika izstrādāta Eiropas Padomē un atvērta valstu parakstīšanai Bāzelē (Šveice) 1972. gada 16. maijā. Minētās konvencijas 5. pantā ir regulēti gadījumi, kuros valsts var atsaukties uz savu imunitāti pret tiesvedību tiesvedībā, kas attiecas uz darba līgumu. Līdz šim to ratificējušas tikai astoņas valstis. Turklāt 2004. gada decembrī ANO Ģenerālā Asambleja pieņēma Konvenciju par valstu un to īpašuma imunitāti (turpmāk tekstā – "Ņujorkas konvencija"), kas tika atvērta valstu parakstīšanai 2005. gada 17. janvārī. Tās 11. pants ir veltīts darba līgumiem. Konvencijai par valstu un to īpašuma imunitāti pašlaik ir 28 parakstītājas valstis, no kurām 13 līgumslēdzējas valstis, bet tā nav stājusies spēkā.

10 — ECT 2001. gada 21. novembra spriedums lietā *Fogarty* pret Apvienoto Karalisti (*Recueil des arrêts et décisions*, 2001-XI, 34. punkts). Skat. arī ECT 2001. gada 21. novembra spriedumu lietā *Al-Adsani* pret Apvienoto Karalisti (*Recueil des arrêts et décisions*, 2001-XI, 54. punkts), 2010. gada 23. marta spriedumu lietā *Cudak* pret Lietuvu (Spriedumu un nolēmumu krājums, 2001-XI, 60. punkts) un 2011. gada 29. jūnija spriedumu lietā *Sabeh El Leil* pret Franciju (sūdzība Nr. 34869/05, 52. punkts).

11 — Iepriekš minētie ECT spriedumi lietā *Fogarty* pret Apvienoto Karalisti (36. punkts), lietā *Cudak* pret Lietuvu (57. punkts) un lietā *Sabeh El Leil* pret Franciju (49. punkts).

12 — Minēts iepriekš 10. zemsvītras piezīmē.

13 — Iepriekš minētais ECT spriedums lietā *Cudak* pret Lietuvu (70. punkts).

14 — Iepriekš minētais ECT spriedums lietā *Cudak* pret Lietuvu (75. punkts).

Franciju [15]. Abos gadījumos tā vispirms pārbaudīja ar prasību saistīto valstu tiesības un judikatūru, lai noteiktu, vai tās jau atzīst relatīvās imunitātes gadījumus, un tad paziņoja, ka Ņujorkas konvencijas – kas nav ratificēta – 11. panta 1. punktam, saskaņā ar kuru "valsts nevar atsaukties uz imunitāti pret tiesvedību citas valsts tiesā, kas kompetenta attiecīgajā lietā, procedūrā, kas attiecas uz darba līgumu starp valsti un fizisko personu attiecībā uz darbu, kas veikts vai kam jātiek veiktam, pilnībā vai daļēji, šīs otrās valsts teritorijā" [16], ir saistošs spēks tiktāl, ciktāl – aizvien saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas viedokli – tas atspoguļo starptautiskās paražu tiesības. Pašas konvencijas nesaistošo raksturu Eiropas Cilvēktiesību tiesa ikreiz pārvar, uzskatot, ka atbildētājas valstis minētā 11. panta izstrādes laikā nebija formulējušas īpašus iebildumus un nebija arī iebildušas Ņujorkas konvencijai [17]. Šie daži apgalvojumi tomēr nav tādi, kas neradītu noteiktus jautājumus [18]. Turklāt valstu atšķirības, kuras minēju iepriekš, varētu pamatot niansētāka viedokļa nepieciešamību.

27. Tādējādi, lai gan paliek spēkā pienākums ņemt vērā starptautisko paražu tiesību normas, kad tās ir atbilstīgas Savienības atvasināto tiesību normu interpretēšanai, tomēr, ņemot vērā visus šos elementus, ir jāpieņem iesniedzējtiesas sākotnējā nostāja, saskaņā ar kuru Alžīrijas Tautas Demokrātiskā Republika saistībā ar pamatlietas strīdu nevar atsaukties uz savu imunitāti pret tiesvedību, it īpaši tāpēc, ka šis pieņēmums ir vērsts uz to, lai saglabātu prasītāja pamatlietā efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Līdz ar to atbildēšu uz abiem *Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg* uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem, ņemot vērā, ka tie attiecas uz strīdu, kurā atbildētāja dalībvalsts nevar atsaukties uz savu imunitāti pret tiesvedību.

28. Noslēdzu šīs ievada piezīmes, noraidot Spānijas valdības argumentu, saskaņā ar kuru nevar atstāt bez ievērības faktu, ka pat tad, ja galu galā tiek noteikta Vācijas tiesu kompetence pamatlietas strīdā, vajadzības gadījumā piemērojot Regulu Nr. 44/2001, Alžīrijas Tautas Demokrātiskā Republika pēc tam varētu atsaukties uz savu spriedumu izpildes imunitāti, kuras mērķis ir tieši ļaut attiecīgajai valstij izvairīties no jebkāda administratīva vai tiesas noteikta ierobežojuma, kas var izrietēt no sprieduma piemērošanas. Tomēr vēlos norādīt, ka šis pilnīgi hipotētiskais apsvērums [19] nevar ietekmēt analīzi par Regulas Nr. 44/2001 piemērojamību, jo tas ir plašāks nekā mums uzdotais jautājums par jurisdikciju.

29. Kad tas ir precizēts, pievērsīsimies abu uzdoto prejudiciālo jautājumu analīzei.

B – *Par pirmo jautājumu*

30. Regulā Nr. 44/2001 paredzētos jurisdikcijas noteikumus piemēro tikai tad, ja atbildētāja domicils ir kādas dalībvalsts teritorijā. Ja tas tā nav, tad jautājumu par jurisdikciju principā turpina regulēt dalībvalstu tiesību akti [20].

31. Tomēr Regulā Nr. 44/2001 likumdevējs vēlējās īpašu sadaļu veltīt jurisdikcijas noteikumiem darba līgumu jomā. Minētās regulas 18. panta 2. punktā ir skaidri paredzēts tāda darba devēja gadījums, kura domicils nav kādā no dalībvalstīm, un noteikts, ka, "ja darbinieks noslēdz atsevišķu [individuālu] darba līgumu ar darba devēju, kura domicils nav dalībvalstī, bet viņam ir filiāle, aģentūra vai cita

15 — Minēts iepriekš 10. zemsvītras piezīmē.

16 — Ņujorkas konvencijas (minēta iepriekš šo secinājumu 6. zemsvītras piezīmē) 11. panta 2. punkts saista 1. punktā noteikto principu ar dažiem izņēmumiem, tostarp gadījumā, ja darbinieks ticis pieņemts darbā, lai izpildītu īpašus pienākumus suverēnās varas īstenošanā (minētās konvencijas 11. panta 2. punkta a) apakšpunkts), vai ir diplomātiskais pārstāvis, konsulārais ierēdnis, vai arī viņam pašam ir diplomātiskā imunitāte (minētās konvencijas 11. panta 2. punkta b) apakšpunkta i), ii) un iv) punkts).

17 — Skat. iepriekš minētos ECT spriedumus lietā *Cudak* pret Lietuvu (66. punkts) un lietā *Sabeh El Leil* pret Franciju (57. punkts).

18 — Par apgalvojumu, saskaņā ar kuru neratificēta līguma normai ir saistošs spēks, atsaucos uz tiesneša šajā lietā *Cabral Barreto* atbalstošo viedokli.

19 — Būtībā jautājums par spriedumu izpildes imunitāti rastos tikai tad, ja īstenotos divkāršs pieņēmums, ka Vācijas tiesas apmierinātu pēc būtības prasītāja pamatlietā prasību un ka Alžīrijas valsts atteiktos izpildīt tiesas lēmumu, kas tādējādi tiktu pieņemts.

20 — Skat. Regulas Nr. 44/2001 4. pantu.

struktūra kādā no dalībvalstīm, strīdos, kas izriet no filiāles, aģentūras vai citas struktūras darbības, uzskata, ka attiecīgā darba devēja domicils ir šajā dalībvalstī". Pamatlietas strīds rada jautājumu par to, vai vēstniecību, kurā *A. Mahamdia* strādāja, var uzskatīt par "filiāli", "aģentūru" vai "citu struktūru" Regulas Nr. 44/2001 5. sadaļā paredzēto īpašo jurisdikcijas noteikumu piemērošanai.

32. Tas, ka atbilstoši iesniedzējtiesas apgalvojumiem nevar atzīt Alžīrijas valsts imunitāti pret tiesvedību, mums rada skaidrību par minētās tiesas vērtējumu. Atbilstoši tās viedoklim darba līgumā, kas noslēgts ar *A. Mahamdia*, Alžīrijas valsts nav īstenojusi publiskās varas prerogatīvas, savukārt *A. Mahamdia*, veicot savus pienākumus, nav devis ieguldījumu sava darba devēja valstiskās suverenitātes īstenošanā. Šis pieņēmums mani mudina uzskatīt, ka, lai gan darbs tika veikts vēstniecībā, kas neapšaubāmi ir Alžīrijas valsti pārstāvoša struktūra, tā kā šī valsts pati neizpilda suverēnus pienākumus, to var pielīdzināt jebkuram privātam darba devējam. Citiem vārdiem sakot, pēc manām domām, ar to vien, ka darbinieks bija pieņemts darbā trešās valsts vēstniecībā, nepietiek, lai noraidītu Regulas Nr. 44/2001 18. un 19. panta piemērošanu. Tādējādi atliek noteikt, vai šī vēstniecība atbilst jēdzienu "filiāle", "aģentūra" vai "cita struktūra" definīcijai minētās regulas izpratnē.

33. Lai gan Regulā vairākas reizes ir atsauce uz šiem trim jēdzieniem [21], ir jākonstatē, ka tajā nav sniegta neviena skaidra definīcija.

34. Turklāt no Regulas Nr. 44/2001 struktūras acīmredzami izriet, ka jurisdikcijas noteikumi, kas ietverti minētās regulas 18. un nākamajos pantos, darbojas kā *lex specialis* un ir izņēmumi principam, saskaņā ar kuru Regulā paredzētos jurisdikcijas noteikumus piemēro tikai tad, ja atbildētāja domicils ir dalībvalsts teritorijā. To sekas acīmredzami ir tādas, ka tiek paplašināta Regulas Nr. 44/2001 piemērošanas joma. Minēto noteikumu īpašais raksturs līdz ar to mudinot pieņemt šauru šo noteikumu interpretāciju [22].

35. Tomēr šī burtiskā un sistēmiskā interpretācija noteikti ir jāsaskaņo ar Regulas Nr. 44/2001 18. panta teleoloģisku interpretāciju. Atsevišķo darba līgumu jomā mērķis ir panākt, ka "vājākā puse tiek aizsargāta ar jurisdikcijas normām, kas ir labvēlīgākas tās interesēm, nekā to paredz vispārējās normas" [23], palielinot to gadījumu skaitu, kuros darbinieks varēs iesūdzēt savu darba devēju tiesās, kuras tam ir vistuvākās un pazīstamākās. Tiesa ir atkārtoti atgādinājusi, ka šajā jomā Briseles 1968. gada 27. septembra Konvencija par jurisdikciju, spriedumu atzīšanu un izpildīšanu civillietās un komerclietās (turpmāk tekstā – "Briseles konvencija") [24] ir jāinterpretē, "ņemot vērā prasību nodrošināt atbilstošu sociāli vājākās līgumslēdzējas puses aizsardzību, proti, darba ņēmēja aizsardzību" [25]. Tātad jēdzieni "aģentūra", "filiāle" un "cita struktūra", kādi lietoti Regulas Nr. 44/2001 18. panta 2. punktā, ir jāinterpretē, arī ņemot vērā šo īpašo mērķi.

36. Turklāt, kad Tiesa tika aicināta interpretēt 5. panta 5. punktu Briseles konvencijā, kurā, lai gan atšķirīgā kontekstā, arī ir nostiprināts atkāpes noteikums jurisdikcijas jomā, atsaucoties uz "strīdiem, kas izriet no filiāles, aģentūras vai cita uzņēmuma [citas struktūras] darbības", tā lēma, ka "tiesiskās rūpes par to, lai tiktu nodrošināta tiesiskā drošība, kā arī lietas dalībnieku tiesību un pienākumu vienlīdzība attiecībā uz iespēju atkāpties no vispārējiem jurisdikcijas noteikumiem, [..] prasa autonomu

21 — Skat. Regulas Nr. 44/2001 5. panta 5. punktu, 9. panta 2. punktu, 15. panta 2. punktu un, protams, 18. pantu.

22 — Tiesa jau ir lēmusi, ka "[Regulā Nr. 44/2001 paredzētie] īpašās jurisdikcijas noteikumi ir interpretējami šauri un tos nevar interpretēt tā, lai aptvertu gadījumus ārpus tiem, kuri ir skaidri paredzēti Regulā" (2008. gada 22. maija spriedums lietā C-462/06 *Glaxosmithkline* un *Laboratoires Glaxosmithkline*, Krājums, I-3965. lpp., 28. punkts un tajā minētā judikatūra).

23 — Skat. Regulas Nr. 44/2001 preambulas 13. apsvērumu.

24 — OV 1998, C 27, 1. lpp. (konsolidētā versija).

25 — Skat. 1982. gada 26. maija spriedumu lietā 133/81 *Ivenel* (*Recueil*, 1891. lpp., 14. punkts), 1993. gada 13. jūlija spriedumu lietā C-125/92 *Mulox IBC* (*Recueil*, I-4075. lpp., 18. punkts), 1997. gada 9. janvāra spriedumu lietā C-383/95 *Rutten* (*Recueil*, I-57. lpp., 17. punkts), kā arī 2003. gada 10. aprīļa spriedumu lietā C-437/00 *Pugliese* (*Recueil*, I-3573. lpp., 18. punkts).

un līdz ar to visām līgumslēdzējām valstīm kopīgu Konvencijas 5. panta 5. [punktā] minēto jēdzienu interpretāciju"[26]. *Mutatis mutandis*, šāds risinājums ir spēkā attiecībā uz jēdzienu "aģentūra", "filiāle" vai "cita struktūra" Regulas Nr. 44/2001 18. panta 2. punkta izpratnē interpretāciju, kurai tādējādi jābūt autonomai.

37. Šie jēdzieni dokumentos ir ļoti reti definēti. Cik man zināms, vienīgi Eiropas Konvencija par valstu imunitāti var kaut nedaudz sniegt skaidrojumu par to nozīmi, ņemot vērā, ka tās 7. pantā ir noteikts, ka "līgumslēdzēja valsts nevar atsaukties uz imunitāti pret tiesvedību citas līgumslēdzējas valsts tiesā, ja tai attiecīgās valsts teritorijā ir birojs, aģentūra vai cits uzņēmums [cita struktūra], ar kuru starpniecību tā, tādā pašā veidā kā privātpersona, veic rūpniecības, tirdzniecības vai finanšu darbības, un ja tiesvedība ir saistīta ar šo biroja, aģentūras vai cita uzņēmuma [citas struktūras] darbību"[27].

38. Tādējādi ir jāvēršas pie Tiesas judikatūras. Vispirms ir jāprecizē, ka Tiesa jēdzienus "aģentūra", "filiāle" vai "cita struktūra" ir interpretējusi tikai saistībā ar Briseles konvenciju un nekad – saistībā ar strīdu, kas attiecas uz darba līgumu.

39. Pirmo reizi definēt minētos jēdzienus Tiesa centās spriedumā lietā *De Bloos* [28]. Šajā saistībā tā norādīja, ka "viens no būtiskākajiem elementiem, kas raksturo filiāles un aģentūras jēdzienu, ir pakļautība mātes struktūras vadībai un kontrolei"[29] un ka struktūras jēdziens "atbilstoši Konvencijas garam ir balstīts uz tiem pašiem būtiskajiem elementiem kā filiāles vai aģentūras jēdzieni"[30].

40. Pēc tam Tiesa ir sniegusi vairāk precizējumu. Sprieduma lietā *Somafer* [31] noslēgumā tā ir lēmusi, ka, "ņemot vērā to, ka minētie jēdzieni paver iespēju atkāpties no vispārējā jurisdikcijas principa [..], to interpretācijai ir jāļauj bez grūtībām atklāt īpašo saikni, kas pamato šo atkāpi"[32]. Tiesa turpinājumā norādīja, ka "šī īpašā saikne, pirmkārt, attiecas uz materiālām pazīmēm, kas ļauj viegli atzīt filiāles, aģentūras vai citas struktūras esamību, un, otrkārt, uz saistību starp šādi lokalizēto vienību un pret mātes struktūru vērstā strīda priekšmetu"[33]. Attiecībā uz pirmo punktu Tiesa precizēja, ka "filiāles, aģentūras vai citas struktūras jēdziens ietver uzņēmējdarbības centru, kurš pastāvīgi darbojas kā mātes struktūras atzars, kuram ir vadība un kurš ir materiāli nodrošināts, lai risinātu lietišķas sarunas ar trešām personām, kas savukārt zina, ka tās var nodibināt tiesiskas attiecības ar mātes struktūru ārvalstī, tieši ar to nekontaktējoties, bet slēdzot darījumus uzņēmējdarbības centrā, kas ir tās atzars"[34]. Attiecībā uz otro punktu Tiesa lēma, ka "turklāt ir vajadzīgs, lai strīda priekšmets attiektos uz filiāles, aģentūras vai citas struktūras darbību"[35], un ka "šis darbības jēdziens ietver, pirmkārt, strīdus attiecībā uz līgumiskām vai ārpuslīgumiskām tiesībām un pienākumiem saistībā ar pašas aģentūras, filiāles vai citas struktūras pārvaldību pašu par sevi, piemēram, saistībā ar tās ēkas īri, kurā šīs vienības atrodas, vai to darbinieku pieņemšanu darbā uz vietas, kuri tajās strādā"[36].

26 — 1978. gada 22. novembra spriedums lietā 33/78 *Somafer* (*Recueil*, 2183. lpp., 8. punkts).

27 — Bāzeles konvencija, minēta iepriekš 9. zemsvītras piezīmē.

28 — 1976. gada 6. oktobra spriedums lietā 14/76 (*Recueil*, 1497. lpp.).

29 — Turpat (20. punkts).

30 — Turpat (21. punkts).

31 — Minēts iepriekš 26. zemsvītras piezīmē.

32 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Somafer* (11. punkts).

33 — Turpat.

34 — Turpat (12. punkts).

35 — Turpat (13. punkts).

36 — Turpat.

41. Visbeidzot saistībā ar spriedumiem lietā *Blanckaert & Willems* [37] un lietā *SAR Schotte* [38] Tiesa precizēja, ka filiālei, aģentūrai vai struktūrai "trešo personu skatījumā ir pietiekami skaidri jāatklājas kā mātes struktūras atzaram" [39] un ka "ciešo saikni starp strīdu un tiesu, kuru var lūgt to izskatīt, novērtē [..] arī atkarībā no tā, kā šie abi uzņēmumi rīkojas sabiedriskajā dzīvē un kā tie atklājas trešām personām savās tirdzniecības attiecībās" [40].

42. Atliek noskaidrot, vai un kādā veidā trešās valsts vēstniecība var atbilst šai jēdzienu "aģentūra", "filiāle" un "struktūra" Regulas Nr. 44/2001 18. panta 2. punkta izpratnē definīcijai tiesu judikatūrā.

43. Vispirms nav noliedzams, ka ar minētajiem jēdzieniem principā apzīmē vienības, kas nav juridiskas personas [41]. Vēstniecība, būdama tās valsts iestāde, kuru tā pārstāv, tiešām nav juridiska persona. Par pierādījumu tam vēlos minēt tostarp to, ka saistībā ar strīdu pamatlietā darbinieks savu prasību cēla pret Alžīrijas valsti, nevis pašu vēstniecību.

44. Tālāk ir jāatbild uz jautājumu par to, vai šie jēdzieni ir saistīti tikai ar vienībām, kas veic tirdznieciska rakstura darbību, ņemot vērā, ka pieejamajā Tiesas judikatūrā skaidri atklājas šāda nostāja. Tomēr nedrīkst neņemt vērā, ka iepriekš minētie Tiesas lēmumi attiecas uz Briseles konvencijas 5. panta 5. punkta interpretāciju un tās *telos* ir ievērojami atšķirīgs no Regulas Nr. 44/2001 18. panta 2. punkta *telos*, jo pirmā tiesību norma netika izstrādāta īpaši attiecībā uz strīdiem, kas saistīti ar darba līgumu. Šīs būtiskās atšķirības dēļ, manuprāt, ir vajadzīga aktualizēta un pielāgota minēto jēdzienu interpretācija.

45. Vēstniecības kā diplomātiskās pārstāvniecības funkcijas ir noteiktas 1961. gada 18. aprīļa Vīnes Konvencijas par diplomātiskajiem sakariem 3. pantā. Saskaņā ar šo pantu tās ir pārstāvēt nosūtošo valsti uzņemošajā valstī, aizstāvēt tās valsts intereses, kuru tā pārstāv, uzņemošajā valstī, vest sarunas ar šīs pēdējās minētās valsts valdību, noskaidrot apstākļus un notikumus uzņemošajā valstī, kā arī veicināt draudzīgas attiecības starp nosūtošo valsti un uzņemošo valsti un attīstīt to attiecības ekonomikas, kultūras un zinātnes jomā. Tiešāk izsakoties, vēstniecības funkcijas nevar atzīt par "tirdzniecības rakstura" funkcijām, tomēr nevar arī pilnīgi neņemt vērā to iespējamo ietekmi šajā jomā.

46. Katrā ziņā nevajadzētu būt prasībai, lai jēdzieni "aģentūra", "filiāle" vai "struktūra" noteikti nebūtu saistīti ar komercdarbību, bet drīzāk, lai šie jēdzieni apzīmē vienības, kas rīkojas kā privāts uzņēmējs. Uz to mudina Regulas Nr. 44/2001 18. panta 2. punkta īpašais mērķis, it īpaši tāpēc, ka minētā panta formulējums skaidri neietver tādu ierobežojumu. Izmantojot piemēru, ko Komisija minējusi savos rakstveida apsvērumos, ja šo jēdzienu interpretāciju ierobežotu, attiecinot tos tikai uz tirdzniecības vai finanšu darbībām, tad tādas nevalstiskās organizācijas darbinieki, kuras centrālais birojs atrodas trešā valstī, kas norīkoti darbā minētās organizācijas nodaļā, kura atrodas kādā dalībvalstī, nevarētu ne saņemt pastiprināto aizsardzību, kāda tiem principā sniegta Regulā Nr. 44/2001, ne atsaukties uz minētās regulas 18. panta 2. punktu un tātad tiem nevarētu piemērot Savienības tiesisko regulējumu jurisdikcijas jomā, jo to darba devējam nav domicila dalībvalsts teritorijā.

47. Tagad, kad ir novērsts pirmais šķērslis, lai piemērotu jēdzienus "aģentūra", "filiāle" vai "struktūra" Regulas Nr. 44/2001 18. panta 2. punkta izpratnē, atliek pārbaudīt, vai vēstniecību raksturo materiālas pazīmes, kas pietiekamas tās esamības atzīšanai (pirmais kritērijs, kas noteikts iepriekš minētajā spriedumā lietā *Somafer*), un analizēt saikni, kādu var noteikt starp vēstniecību un pamatlietas strīda priekšmetu, ņemot vērā, ka [prasība] vērsta pret Alžīrijas valsti (otrais kritērijs, kas noteikts iepriekš minētajā spriedumā lietā *Somafer*).

37 — 1981. gada 18. marta spriedums lietā 139/80 *Blanckaert & Willems* (*Recueil*, 819. lpp.).

38 — 1987. gada 9. decembra spriedums lietā 218/86 (*Recueil*, 4905. lpp.).

39 — Iepriekš minētais spriedums lietā & *Willems* (12. punkts).

40 — Iepriekš minētais spriedums lietā *SAR Schotte* (16. punkts).

41 — Skat. 2006. gada 7. februāra atzinumu 1/03 (Krājums, I-1145. lpp., 150. punkts).

48. Attiecībā uz pirmo kritēriju jānorāda, ka vēstniecību var pielīdzināt uzņēmējdarbības centram, kurš pastāvīgi darbojas kā mātes struktūras atzars. Vēstniecība sekmē nosūtošās valsts identificēšanu un pārstāvēšanu tajā valstī, kuras teritorijā tā atrodas. Tā acīmredzami ir [šīs valsts] atzars. Tā acīmredzami ir materiāli nodrošināta. To turklāt vada vēstnieks, kura lomu nevar ierobežot līdz tāda parasta pārstāvja lomai, kuram nav rīcības vai lēmumu pieņemšanas pilnvaras. Lai gan vēstniecības darbības tiek veiktas ciešā sadarbībā ar centrālo valdību, tomēr tai ir daudz plašāka rīcības brīvība dažās jomās, piemēram, attiecībā uz tehnisko un apkalpojošo darbinieku, tostarp līgumdarbinieku, vadību.

49. Attiecībā uz otro kritēriju ir acīmredzams, ka pamatlietas strīda, kurš ir saistīts ar Alžīrijas valsti, priekšmetam ir pietiekama saikne ar vēstniecību. Alžīrijas Tautas Demokrātiskās Republikas vēstniecība Berlīnē ir vieta, kurā tika pieņemts darbā *A. Mahamdia* [42], kurā viņš veica savus pienākumus un kurā bija pakļauts sava darba devēja vērtējumam un vajadzības gadījumā arī viņa tiesībām sodīt. Un Tiesa jau ir lēmusi, ka strīdi saistībā ar aģentūras, filiāles vai struktūras darbību ietver strīdus saistībā ar to darbinieku pieņemšanu darbā uz vietas, kuri tajos strādā [43].

50. Visbeidzot pretēji tam, kas var būt apgalvots, neuzskatu, ka strīdam pamatlietā zūd starptautiskais raksturs tāpēc, ka šajos konkrētajos apstākļos tiek uzskatīts, ka Alžīrijas valsts domicils tādēļ, ka tās vēstniecība atrodas Vācijas teritorijā, ir tajā pašā valstī, kur *A. Mahamdia* domicils [44]. Pirmkārt, Regula Nr. 44/2001 kļuva piemērojama tādēļ, ka atbildētāja domicils tika fiktīvi noteikts kādas dalībvalsts teritorijā. Tomēr šī juridiskā fikcija nevar pilnīgi atcelt strīda sākotnēji starptautisko raksturu. Otrkārt, tādējādi uzskatīt, ka pēc juridiskās fikcijas piemērošanas strīds aizvien ir starp diviem strīda dalībniekiem, kuru domicils ir divās atšķirīgās dalībvalstīs, nozīmētu pieprasīt papildu noteikumu īpašo jurisdikcijas noteikumu piemērošanai un samazināt – pēc manām domām, ievērojami – to piemērošanas jomu [45] vai pat tas izrādītos pretēji aizsardzības mērķim, kuru Savienības likumdevējs tiecās sasniegt, izstrādājot Regulas Nr. 44/2001 18. un nākamos pantus. Turklāt nešķiet, ka Tiesa jau būtu nonākusi pie šāda secinājuma [46].

51. Visu šo iemeslu dēļ iesaku Tiesai uz pirmo prejudiciālo jautājumu atbildēt, ka Regulas Nr. 44/2001 18. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka trešās valsts vēstniecība dalībvalstī ir pielīdzināma "aģentūrai", "filiālei" vai "citai struktūrai" saistībā ar strīdu, kas attiecas uz darba līgumu, kuru noslēgusi minētā vēstniecība nosūtošās valsts pārstāves statusā, ja darbinieks tika pieņemts darbā un pildīja savus pienākumus dalībvalsts teritorijā, ar nosacījumu, ka minētie pienākumi nav saistīti ar nosūtošās valsts publiskās varas īstenošanu.

C – *Par otro jautājumu*

52. Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā tiecas noskaidrot, vai ar Regulas Nr. 44/2001 21. pantu netiek pieļauta klauzula, kura ietverta darba līgumā tā noslēgšanas brīdī un ar kuru noteikts, ka lemt par jebkādu strīdu saistībā ar minēto līgumu ir trešās valsts tiesu jurisdikcijā, lai gan kā darbinieka, tā darba devēja domicils ir vai tiek uzskatīts, ka to domicils ir vienā un tajā pašā dalībvalstī, un arī darba

42 — Atgādinu, ka šis darbinieks nav viens no vēstniecības darbiniekiem, kas ieradušies no Alžīrijas, ka viņam ir dubultā Alžīrijas un Vācijas pilsonība un ka viņš tika pieņemts darbā Berlīnē, kur viņš dzīvo.

43 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Somafer* (13. punkts).

44 — Attiecībā uz Briseles konvencijas 13. pantu, kurā bija paredzēti nosacījumi, ar kādiem patērētāja noslēgta līguma jomā var uzskatīt, ka darbinieka domicils ir dalībvalstī, lai gan tā domicils ir trešā valstī, skat. ģenerāladvokāta Darmona [*Darmon*] secinājumu lietā, kurā pieņemts 1993. gada 19. janvāra spriedums lietā C-89/91 *Shearson Lehman Hutton* (*Recueil*, I-139. lpp.), 58. un nākamos punktus, kā arī ģenerāladvokāta Darmona secinājumu lietā, kurā pieņemts 1994. gada 15. septembra spriedums lietā C-318/93 *Brenner* un *Noller* (*Recueil*, I-4275. lpp.), 24. un nākamos punktus.

45 — Būtībā tas attiektos uz īpašu tāda darba līguma gadījumu, kurš noslēgts starp darbinieku, kura domicils ir dalībvalstī, un darba devēju, kura domicils ir trešā valstī, un ir spēkā noteikums, ka darbinieka darbībai ir saikne ar viņa darba devēja aģentūru, filiāli vai citu struktūru, ar nosacījumu, ka šīs aģentūras, filiāles vai citas struktūras centrālais birojs ir citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā ir darbinieka domicils.

46 — Lai gan ģenerāladvokāts Darmons bija pieņēmis nostāju šajā jautājumā, Tiesa tās rezolutīvajā daļā nav precizējusi, ka Briseles konvencijas 13. pantā paredzētās juridiskās fikcijas piemērošanai atbildētāja domicilam ir jābūt citā dalībvalstī nekā prasītāja dalībvalsts (skat. iepriekš minētā sprieduma lietā *Brenner* un *Noller* 18. punktu un rezolutīvo daļu).

vieta atrodas šajā dalībvalstī. Uz šo jautājumu, protams, ir jāatbild tikai gadījumā, ja Tiesa lemtu, ka strīds pamatlietā ietilpst Regulas Nr. 44/2001 piemērošanas jomā un ka atbilstoši tam, ko ieteicu, vēstniecību var pielīdzināt "aģentūrai", "filiālei" vai "citai struktūrai" minētās regulas 18. panta 2. punkta izpratnē.

53. Vispirms ir jāatgādina Tiesas judikatūra, saskaņā ar kuru "[dalīb]valsts tiesas noteikšana par kompetentu atbildētāja domicila šajā valstī dēļ, pat attiecībā uz prāvu, kas, tās priekšmeta vai prasītāja domicila dēļ vismaz daļēji ir saistīta ar trešo valsti, nav tāda, kas uzliktu pienākumu valstij" [47]. Saistībā ar pamatlietu Vācijas tiesu noteikšana par kompetentajām tiesām izskatīt pamatlietu pati par sevi neuzliktu pienākumu valstij, kas nav dalībvalsts. Atgādinu, ka saistībā ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu runa nav par valsti kā publisko tiesību juridisku personu ar suverenitāti, bet gan par valsti darba devēju, kas rīkojas saistībā ar suverenitāti nesaistītas funkcijas izpildi. Kompetento tiesu izskatīt pamatlietu noteikšana, piemērojot Regulas Nr. 44/2001 noteikumus, iespējams, būtu saistoša šai pēdējai minētai kā darba devējam, nevis kā vienībai, kas īsteno suverēnu funkciju.

54. Atgriežoties pie otrā jautājuma, nosacījumi, ar kādiem var likumīgi atkāpties no Regulas Nr. 44/2001 18. un 19. pantā paredzētajiem noteikumiem, ir precizēti minētās regulas 21. pantā. Šajā pantā, kas arī ir ietverts īpašajā iedaļā, kuru likumdevējs nolēmis veltīt atsevišķajiem darba līgumiem, ir norādīts, ka vienīgajām pieļaujamajām atkāpēm ir jābūt vienošanās formā. Turklāt minētā vienošanās jānoslēdz pēc strīda sākuma (Regulas Nr. 44/2001 21. panta 1. punkts) vai tai jāļauj darbiniekam ierosināt tiesvedību citās tiesās, nevis tajās, kas norādītas, piemērojot 18. un 19. pantu (Regulas Nr. 44/2001 21. panta 2. punkts).

55. Nav noliedzams, ka klauzula, kas par kompetentām atzīst Alžīrijas tiesas, līgumā starp prasītāju pamatlietā un viņa darba devēju tika ietverta *ab initio*. Līdz ar to tā neatbilst Regulas Nr. 44/2001 21. panta 1. punktā noteiktajai prasībai.

56. Šī panta burts un it īpaši saikļa "vai" lietojums prasa atzīt, ka jurisdikcijas noteikšanas klauzulu, lai gan tā noslēgta pēc strīda sākuma, var atzīt par atbilstīgu minētajam pantam, ja tā ļauj darbiniekam ierosināt tiesvedību citās tiesās, nevis tajās, kas būtu kompetentas, piemērojot Regulas Nr. 44/2001 18. un 19. pantu.

57. Pieņemot, ka divas līgumslēdzējas puses, kuru domicils ir vienā dalībvalstī vai tiek uzskatīts, ka to domicils ir vienā dalībvalstī, var vienoties, ka kompetentas izskatīt lietas saistībā ar viņu noslēgto darba līgumu ir trešās valsts tiesas [48], lai gan arī darba vieta atrodas minētajā valstī, nedrīkst neņemt vērā šāda veida līgumu īpašo raksturu un īpašo aizsardzības līmeni, kāds jānodrošina darbiniekam. Šādas klauzulas saderības vērtējums arī ir jāveic, ņemot vērā Regulas 18. un nākamo pantu īpašo mērķi. Līdz ar to man šķiet acīmredzams, ka minētajai klauzulai tādēļ ir jānodrošina darbiniekam izvēle: izvēle, kurā tiesā celt savu prasību.

58. Kā ieteikušas – manuprāt, pamatoti – Šveices valdība un Komisija, Regulas Nr. 44/2001 21. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka vienošanās par jurisdikciju, kas noslēgta pirms strīda sākuma, atbilst minētajam pantam, ja tā ļauj darbiniekam papildus tām tiesām, kas parasti ir pikritīgas atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 18. un 19. pantam, vērsties vēl citās tiesās. Tomēr pamatlietā apspriežamā klauzula ļauj vērsties tikai Alžīrijas tiesās un nerada *A. Mahamdia*, kurš ir vājākais lietas dalībnieks, kam ir jānodrošina īpaša aizsardzība, tādus apstākļus, kuros viņš var izvēlēties tiesu, kurā celt savu prasību.

47 — 2005. gada 1. marta spriedums lietā C-281/02 *Owusu* (Krājums, I-1383. lpp., 31. punkts).

48 — Atšķirībā no Konvencijas par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kura parakstīšanai atvērta 1980. gada 19. jūnijā Romā (OV L 266, 1. lpp.), un no Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regulas (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) (OV L 177, 6. lpp.), Regulā Nr. 44/2001 nav normas, kura veltīta tās universālajai piemērošanai un ar kuru tiek skaidri atzīts, ka tās saturošo normu piemērošanas dēļ par kompetentajām var atzīt trešo valstu tiesas.

59. Šāda interpretācija ir saskanīga ar *Jenard* ziņojumā[49] veikto analīzi par 1968. gada Briseles Konvencijas par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās noteikumiem, kuriem ir līdzīgs saturs kā Regulas Nr. 44/2001 21. panta 2. punktam, lai gan tie tieši neattiecas uz darbiniekiem. Minētajā ziņojumā attiecībā uz minētās konvencijas 12. panta 2. punktu[50] ir precizēts, ka vienošanos par jurisdikciju mērķis ir "liegt lietas dalībniekiem ierobežot šīs konvencijas piešķirto izvēli"[51]. Tajā ir piebilsts, ka, lai šādas vienošanās, kas noslēgtas pirms strīda sākuma, būtu likumīgas, tām jābūt "par labu"[52] dalībniekam, kurš uzskatāms par vājāko. Tiesa turklāt vienmēr ir uzskatījusi, tostarp attiecībā uz darbiniekiem, ka "jurisdikcijas regulējumu [..] ietekmē rūpes par to, lai tiktu sniegta atbilstoša aizsardzība sociāli vājākajai līgumslēdzējai pusei"[53].

60. Šādos apstākļos iesaku Tiesai atbildēt uz otro iesniedzējtiesas uzdoto prejudiciālo jautājumu, ka, lai pārliecinātos, vai Regulas Nr. 44/2001 21. panta 2. punktam atbilst jurisdikcijas noteikšanas klauzula, kas saistībā ar darba līgumu noslēgta pirms strīda sākuma, iesniedzējtiesai ir jāpārliecinās, ka minētā klauzula dod darbiniekam iespēju papildus tām tiesām, kuras parasti ir piekritīgas atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 18. un 19. panta īpašajiem noteikumiem, vērsties vēl citās tiesās un tādējādi nodrošina viņam izvēli.

V – Secinājumi

61. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, iesaku Tiesai uz *Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg* uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Padomes 2000. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās 18. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka trešās valsts vēstniecība dalībvalstī ir pielīdzināma "aģentūrai", "filiālei" vai "citai struktūrai" saistībā ar strīdu, kas attiecas uz darba līgumu, kuru noslēgusi minētā vēstniecība nosūtošās valsts pārstāves statusā, ja darbinieks tika pieņemts darbā un pildīja savus pienākumus dalībvalsts teritorijā, ar nosacījumu, ka minētie pienākumi nav saistīti ar nosūtošās valsts publiskās varas īstenošanu;

2) lai pārliecinātos par to, vai Regulas Nr. 44/2001 21. panta 2. punktam atbilst jurisdikcijas noteikšanas klauzula, kas saistībā ar darba līgumu noslēgta pirms strīda sākuma, iesniedzējtiesai ir jāpārliecinās, ka minētā klauzula dod darbiniekam iespēju papildus tām tiesām, kas parasti ir piekritīgas atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 18. un 19. panta īpašajiem noteikumiem, vērsties vēl citās tiesās un tādējādi nodrošina viņam izvēli.

49 — *P. Jenard* ziņojums par 1968. gada 27. septembra Konvenciju par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komerclietās (OV 1979, C 59, 1. lpp.).

50 — Saskaņā ar kuru "no šīs iedaļas noteikumiem var atkāpties vienīgi ar vienošanos [..], kas ļauj apdrošinājuma ņēmējam, apdrošinātajam vai apdrošināšanas atlīdzības saņēmējam celt prasību tiesās, kas nav šajā iedaļā norādītās tiesas".

51 — Iepriekš minētais *Jenard* ziņojums (33. lpp.).

52 — Iepriekš minētais *Jenard* ziņojums (33. lpp.).

53 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Ivenel* (16. punkts), spriedums lietā *Rutten* (22. punkts), spriedums lietā *Mulox IBC* (18. punkts), kā arī lietā *Pugliese* (18. punkts).